

*Лапка Оксана Ярославівна,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Решетченко Дар'я Олександрівна,
курсант навчально-наукового
експертно-криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ*

ЕВОЛЮЦІЯ ВІДНОСИН УКРАЇНА-НАТО: ВІД ПАРТНЕРСТВА ДО СТРАТЕГІЧНОГО СОЮЗУ

Відносини між Україною та Північноатлантичним альянсом (НАТО) упродовж трьох десятиліть зазнали глибокої трансформації – від політичного партнерства до стратегічного співробітництва, яке нині набуває ознак фактичного союзу. Даний процес є складовою реалізації євроатлантичного курсу України, закріпленого у Конституції України (ст. 102, 116) [1] як один із пріоритетів зовнішньої політики та гарантії забезпечення національної безпеки. В умовах воєнного стану, спричиненого повномасштабною збройною агресією російської федерації, євроатлантична інтеграція набула не лише політичного, а й екзистенційного значення, перетворившись на чинник збереження державного суверенітету, територіальної цілісності та демократичного розвитку країни [2]. Початкові етапи взаємодії, що почалися з 1991 року, заклали основу довіри та спільного бачення безпекової архітектури Європи. Важливим інституційним кроком стало підписання Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО у 1997 році, яка заклала політико-правову основу співробітництва [3]. Подальше впровадження механізму Річних національних програм співробітництва (з 2009 року) сприяло поступовій адаптації сектору безпеки й оборони України до стандартів Альянсу.

Подальше впровадження механізму Річних національних програм співробітництва (з 2009 року) сприяло поступовій адаптації сектору безпеки й оборони України до стандартів Альянсу. Події 2022–2025 років стали переломним моментом в еволюції відносин Україна–НАТО. Після початку повномасштабної війни Альянс не лише однозначно засудив агресію, а й запровадив безпрецедентні механізми підтримки України, включаючи постачання оборонного озброєння, обмін розвідувальною інформацією, стратегічну координацію та підготовку Збройних Сил України відповідно до стандартів НАТО [4]. У 2022–2023 роках ключову роль відіграв створений Контактний формат «Рамштайн», у межах якого країни НАТО та партнери координують військову допомогу Україні. Паралельно розвивається співпраця у рамках Комплексного пакета допомоги (Comprehensive Assistance Package, CAP), який був розширений під час Мадридського саміту НАТО (2022 р.) і остаточно ухвалений на Вільнюському саміті 2023 року [5, с. 72]. Даний пакет охоплює понад 15 напрямів — від енергетичної стійкості та кіберзахисту до реабілітації поранених військовослужбовців. Однак, результати співпраці не повною мірою відповідали очікуванням української сторони, оскільки Альянс

утримувався від прийняття рішень щодо прискореного членства України, обмежуючись політичними деклараціями та заявами солідарності.

Важливим досягненням стало набуття Україною статусу асоційованого члена багатосторонньої програми взаємосумісності (MIP) НАТО, що надало можливість брати участь у розробленні та оновленні ключових стандартів Альянсу у сфері бойового управління та оперативної сумісності [6]. Водночас у перший рік повномасштабної війни представництво НАТО не відновило свою роботу в Києві, що свідчило про збереження певних інституційних обмежень у співпраці [7, с. 80–87]. Якісно новим кроком стало створення у 2023 році Ради Україна–НАТО (NATO–Ukraine Council), яка замінила Комісію Україна–НАТО та надала Києву можливість брати участь у засіданнях Альянсу на правах рівного партнера, а також ініціювати спільні рішення у сфері безпеки, оборони та кризового реагування [8]. Така інституційна трансформація засвідчила перехід до формату стратегічного партнерства високої інтенсивності [9, с. 82–89]. У 2024 році відбулося подальше поглиблення політичного та військового діалогу. Зокрема, було ухвалено Індивідуальний партнерський план дій у сфері оборони, активізовано програми професійної підготовки кадрів, посилено підтримку протиповітряної оборони та логістичної інтеграції. Важливими подіями стали запуск Спільного центру JАТЕС у Польщі, проведення Форуму оборонних інновацій НАТО–Україна, а також ухвалення на Вашингтонському саміті НАТО Дорожньої карти взаємосумісності та рішення про виділення 40 млрд євро фінансування у 2025 році [10]. Також було підписано «Український договір» за участі 22 країн НАТО, ЄС і Японії щодо постачання зброї, боєприпасів та навчання. У Брюсселі відбулося установче засідання Комітету стратегічних комунікацій Ради Україна – НАТО, а у Києві відновило роботу представництво НАТО зі старшим представником Тернером [11, с. 84–91; 12].

У 2025 році співпраця Україна–НАТО характеризується поєднанням воєнно-технічної взаємодії, стратегічних комунікацій і політичного діалогу високого рівня. Україна бере участь у низці оперативних та аналітичних платформ Альянсу, включаючи Групу з оборонних інновацій і Фонд інновацій НАТО, що відкриває можливості для розвитку власного оборонно-промислового комплексу. Крім того, на двосторонньому рівні Україна уклала низку довгострокових безпекових угод з окремими членами НАТО (зокрема, Великою Британією, Польщею, Канадою, Німеччиною, Францією), які гарантують військову, розвідувальну та фінансову підтримку до моменту повноправного членства [13]. У цей період спостерігається також розширення секторальної взаємодії у сфері кібербезпеки, стратегічних комунікацій, протидії гібридним загрозам та інформаційним впливам. У 2023–2025 роках в Україні створено спільні центри НАТО з кіберзахисту критичної інфраструктури та військових комунікацій. Це не лише підвищує технологічну спроможність держави, а й формує новий рівень інтеграції у безпекову архітектуру Альянсу.

Водночас сучасний етап відносин не позбавлений проблемних аспектів, зокрема відсутності чіткого календаря вступу, складності реформування оборонного сектору, інформаційно-психологічного тиску з боку російської федерації та асиметрії військових спроможностей [14].

Підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що період 2022–2025 років став визначальним у формуванні стратегічного партнерства між Україною та НАТО. Така трансформація має не лише оборонний, а й цивілізаційний вимір, оскільки Україна поступово інтегрується у систему колективної безпеки Заходу, формуючи нову архітектуру безпеки в Європі.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. К.: Юрінком, 1996. 80 с.
2. Гуменюк В. І. Євроатлантична інтеграція України: еволюція, сучасний стан і перспективи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2020. № 3 (53). С. 14–23.
3. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору: Хартія. Міжнародний договір від 9 липня 1997р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text
4. Декларація Мадридського саміту. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm
5. Фролова О., Теренник В. Співробітництво між Україною та НАТО у сфері інформаційної безпеки. *Геополітичні пріоритети України*. 2025. Вип. 1 (34). С. 69-79.
6. Резніков О. Україна стала асоційованим членом програми технологічного співробітництва збройних сил країн НАТО. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-stala-asotsiiovanym-chlenom-prohramy-tekhnolohichnoho-spivrobitnytstva-zbroinykh-syl-krain-nato-oleksii-reznikov>
7. Українська призма: Зовнішня політика 2022. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. Київ: ТОВ «Вістка», 2023. 308 с.
8. НАТО узгоджує потужний пакет для України, зміцнює стримування і оборону. 2023. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_217059.htm?selectedLocale=uk
9. Українська призма: Зовнішня політика 2024. Аналітичне дослідження. Київ: ТОВ «Вістка», 2025. 308 с.
10. Січень І. Вашингтонський саміт НАТО в контексті інтересів України. 2024. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/washingtonskij-samit-nato-v-konteksti-interesiv-ukrayini/>
11. Українська призма: Зовнішня політика 2024. Аналітичне дослідження. Київ: ТОВ «Вістка», 2025. 308 с.
12. Декларація Вашингтонського саміту від 10 липня 2024. URL: https://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_227678.htm?selectedLocale=uk
13. Відносини з Україною. URL: https://www.nato.int/cps/fr/natohq/topics_37750.htm?selectedLocale=uk
14. Ліпкан В. А. Національна безпека України: сучасні виклики і стратегічні орієнтири. Київ: КНТ, 2022. 412 с.

